

- Метод «обхідного руху», коли в колективі всі проти однієї особи. Таким чином людина може зламатися, тому що вона залишається без захисту.
- Вагомим засобом виховання А. Макаренко вважав «вплив словом». Він навчився вимовляти прості слова і фрази («добрий день», «іди сюди», «можеш йти» та інші) з двадцятьма нюансами.
- Він надавав великого значення педагогічній техніці, елементи якої довів і використовував практично.
- А. Макаренко вважав, що немає і не може бути якогось відокремленого та універсального педагогічного засобу, всі методи та засоби виховання динамічні, діалектичні, і ефект кожного з них багато в чому залежить від того, ким, коли і в якій конкретній ситуації, стосовно яких вихованців вони застосовні.
- Також він виступав проти спроб виховувати особистість частинами, відстоював принцип комплексності у вихованні.
- Не можна спочатку вести трудове виховання, потім естетичне, потім моральне, ідейно-політичне тощо. Також відділяти навчання, працю, дозвілля. Все має йти у єдності.
- Також оригінальним є «метод перемикання пристрастей» чи перспектив [4].

Варто зауважити, що ці методи є актуальними в наш час, їх повинні застосувати у навчальному процесі вчителі. Тому що, на мою думку, вони мають певний сенс у вихованні учнів.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що досвід А. Макаренка проілюстрував, що кожен має право на щасливе життя і творчість. Він присвятив своє життя, талант творенню людини. Я впевнено можу сказати, що постать А. Макаренка є сталомом мужності, розуму, досвіду, та утілює в собі культуру свого народу, він зумів передати її наступним поколінням і показав, як знайти вихід у тій чи іншій ситуації, що могла б виникнути педагогічній практиці. Його педагогічна спадщина та погляди на виховання актуальні й сьогодні.

Можна ще багато чого говорити про цю відому постать, але й сказане вище доводить ту думку, що А. Макаренко був геніальною людиною того часу.

Список використаних джерел

1. А.С. Макаренко – видатний педагог ХХ століття. Полтава. 1999. 187 с.
2. Макаренко А.С. Сочинения. М., 1951. С.136–138.
3. Артемова Л.В. Історія педагогіки України. 2006. 421 с.
4. Макаренко А.С. Сочинения: В 7 т. Т. 1. М.: АПН РСФСР, 1957. 783 с. Режим доступу: <https://mirotdelka.ru/pedagogical-views-of-anton-semyonovich-makarenko-term-paper-pedagogical-system-of-anton-semenovich-makarenko.html>

Лариса КОВАЛЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ В. СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розвитку освіти від нас, педагогів, потребується бажання удосконалюватися, здатність розвивати свою професійну кваліфікованість, вчитися впродовж всього життя. Сьогоднішнє суспільство ставить перед освітянами завдання підготовки грамотних, толерантних і творчих людей, які самостійно приймають рішення, роблять вибір, вирізняються мобільністю і конструктивністю, здатні до взаємодії з людьми, відповідальні, є конкурентно спроможними.

В умовах, що склалися, провідний, актуальний, надійний досвід часто недооцінюють. У пріоритеті постають технології. Проте набагато ціннішими є результати праці людини, а не комп'ютерної техніки. Майстерність й наполегливість, впевненість, вимогливість до себе та колективу. Публіцист, педагог, письменник, поет – В. Сухомлинський на значному науковому рівні вивчав проблематичні, нагальні для сучасності питання педагогіки. Спираючись на базу власних наукових досліджень і практичних навиків, він сформував докладні педагогічні праці.

Проблема є дискусійною для таких науковців як О. Губко, К. Григор'євої, Б. Тартаковського, О. Сухомлинської, Є. Лебедева, І. Зязюна, А. Лавшин, Б. Хандроса, М. Антонця та інших. Особистість В. Сухомлинського, його педагогічного погляди стали об'єктом вивчення в Україні таких науковців як І. Бех, А. Борисовський, І. Зязюн, С. Соловейчик, Б. Кваша, О. Савченко.

Мета статті – проаналізувати та визначити актуальність та доцільність застосування педагогічного досвіду В. Сухомлинського в сучасних умовах.

Педагогічний талант В. Сухомлинського полягав у тому, що він відчував і розумів дитячий світ. Учений впливав на формування душ своїх вихованців. Також віртуоз уміло вибирав прийоми, що були ефективними у вирішенні будь – якої педагогічної задачі. Спираючись на міркування видатного учителя, вихованню особистості сприяє застосування значної кількості цих методів на практиці. Ідеал ученого-педагога – всебічно розвинена особистість, яку він прагнув створити.

Навчання, незалежність і самобутність життя дитини, право на щастя, підтримка та любов з боку сім'ї, школи, близького оточення – це все те, педагог вважає найголовнішим для людини. Навчання мусить робити нас ошчасливленими, а не обтяжувати. Формування дитини як індивідуальності, колишній студент Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, завважував у середовищі різних форм діяльності (інтелектуальної, моральної, трудової та ін.). Основа виховання має містити елементи народної педагогіки і ряд гуманних цінностей таких як добро, совість, честь, обов'язок, гідність, справедливість.

Чи не найважливішим способом у системі виховання В. Сухомлинський визнавав майстерність спілкування педагога з вихованцями. Провідною ниткою до дитячих та юнацьких сердець є людськість, задушевність, порозуміння. Шляхом такого спілкування виникають довірливі та дружні відносини учителя з учнями.

І до нині викладачі звертаються до ідей науковця, які стосуються самоосвітньої діяльності, що є найважливішим елементом навчання. «Виховати людину – це значить виховувати в неї вимогливість до самої себе. А це можливо лише тоді, коли людину не вести постійно за руку, а давати їй змогу діяти самостійно, щоб вона відповідала сама за себе, виробляла власну життєву позицію» [2, с. 48].

Система занять, що розробив педагог-новатор, завбпередбачала розвиток своєї думки. Важливу місію в ній виконувало самостійне написання казок, наукових доповідей, завдань з математики, опрацювання спеціальних тем.

У педагогічній системі вихователя є принцип дитиноцентризму, що є базою на якій сформувалася концепція Нової української школи (НУШ). Сутність якої полягає в тому, що центром педагогічної освіти є дитина. Значну увагу треба приділити породженню зацікавленості дитини у навчанні, педагог повинен зауважувати її інтереси, таланти, бажання. Основна мета НУШ – розкриття внутрішнього потенціалу кожної дитини.

У розумінні В. Сухомлинського, школа – це те місце, де дитина має отримувати позитивні враження, задоволення від того, чим вона займається. Концепція НУШ пропонує нам оновлений освітній осередок, що задовольнить потреби дітей. При цьому вона надасть всі необхідні умови, способи, прийоми та інновації для ефективного

навчання. Це є вкрай важливим, оскільки саме тут, у школі, діти відкривають для себе зовсім нове, роблять перші кроки у світ знань.

Варто зазначити, що у педагогічних працях В.Сухомлинського є таке поняття як виховання дітей "*красою*".

Велике значення у ньому має флора й фауна. «Краса природи відіграє велику роль у вихованні духовного благородства. Вона виховує в душі підлітка здатність відчувати, сприймати тонкощі, відтінки речей, явищ, порухи серця» [5, с. 95].

«Я прагнув до того, щоб перед тим як відкрити першу книжку, прочитати по складах перше слово, діти прочитали сторінки найпрекраснішої в світі книги – книги природи», – наголошував педагог [1, с. 340].

Педагогічні праці вихователя мають в основі гуманістичні ідеї та принципи, які є потрібними сучасному українському суспільству, бо саме цього йому бракує.

«Любов до дитини, утвердження добра, виховання красою – це три константи, три кити гуманної педагогічної системи В. Сухомлинського. Усі вони взаємозалежні й взаємодоповнюючі і знаходяться в органічній єдності» [3, с. 273].

Далі з'ясуємо про значення книги видатного педагога, що має назву «Сто порад учителю», для освітньої системи. І висновок буде таким, що вона є надзвичайно цінною і корисною для сучасного учителя, адже дає чіткі і змістовні рекомендації, настанови, які обов'язково стануть вірним помічником у практиці. А також пояснює ті чи інші педагогічні явища та процеси, актуальні питання, що можуть виникати під час педагогічної діяльності.

В. Сухомлинський був першим в українській педагогіці, хто започаткував педагогічне просвітництво батьків. Письменик був впевнений у тому, що батьки повинні стати товаришами вчителів по вихованню. Школа має залучати родини до створення освітньо-професійної програми і отримання професійні знання про етапи розвитку дитини та дієві методи виховання її здібностей.

Міркування митця були такими: стосунки дитини з його оточенням мають бути усвідомленими, надійними та стабільними. «Осмилення і переживання вихованцем свого обов'язку перед матір'ю, батьком, вчителем – саме з цього повинно починатися пізнання дитиною світу людини» [4, с. 109].

Отже, є всі підстави вважати, що педагогічний досвід освітянина, знавця своєї справи – В. Сухомлинського є безцінним скарбом і феноменом для його попередників. Його педагогічні праці і вчення є невичерпними, актуальними, корисними для розвитку сучасної системи освіти. Ця шанована людина наполегливо обстоювала гуманізм, який є основою його педагогічної спадщини. Є доречним і доцільним для нашого часу посилатися на його ідеї та напрацювання.

Список використаних джерел

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підруч. для студентів вищих навч. закладів. К : "Либідь". 2006. С. 337– 343.
2. Добридень А.В. Проблема самостійного пошуку інформації у педагогічній спадщині В. Сухомлинського та А. Макаренка. *Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*. 2009. С.4–50.
3. Гончаренко З.І. Спадщина В. Сухомлинського у становленні сучасної школи. *Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*. 2009.С.272–275.
4. Єрмаков В.М. Педагогічна майстерність у творчій спадщині В.О. Сухомлинського. *Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка*. 2011. С.108–110.

5. Костова О.В. Виховання традиціями та красою у соціально – педагогічній спадщині В. Сухомлинського. *Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*. 2019. С. 92–98.

Анна ТОПОЛЬНИК

Г. ВАЩЕНКО: АКТУАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ Й СЬОГОДЕННЯ

Г. Ващенко – творець української національної педагогіки, яка відповідає духовності українського народу, його історичній місії і потребам. Відданість українській національній визвольній ідеї на основі християнських ідеалів Добра, Правди, Краси, Любові, Милосердя стала головною, визначальною рисою його педагогічної та літературної творчості [1]. До речі, у власних працях педагог акцентує: «національна гідність перш за все виявляється у любові до своєї Батьківщини і в служінні їй».

Питання ролі і місця Г. Ващенка у розвитку української педагогічної думки знайшли відображення в наукових розробках істориків педагогіки – О. Вишневського, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, науково педагогічний доробок ґрунтовно досліджували А. Бойко, Н. Дем'яненко, І. Зайченко, О. Коваль, В. Моргун, А. Погрібний, Г. Хілліг, питанням основних завдань освіти і виховання присвятили свої наукові праці Г. Бугайченко, С. Головчук, О. Гук та інші.

Як справжній патріот за майбутнє своєї Батьківщини, український педагог висвітлює власні міркування в різноаспектних наукових працях, публікаціях. Між іншим, Г. Ващенко розробив проєкт системи освіти в незалежній Україні. Він стверджує та наголошує, що система освіти і виховання повинна відповідати соціально політичному ладу держави, притаманній народу психології та його національним традиціям. Праця «Проєкт системи освіти в самостійній Україні» – прогностично важлива, оскільки висвітлена європейська спрямованість, з якою пов'язує своє майбутнє Україна. Слід зазначити, що педагог радить розбудовувати власну систему освіти. Г. Ващенко зазначає, що під системою освіти варто розуміти мережу освітньо виховних закладів, починаючи від дитячого садка і закінчуючи університетом, високими технічними школами та академією наук. У створенні майбутнього суспільного ладу Г. Ващенко зазначає важливість школи, яка має основне завдання – виховувати суспільних діячів майбутнього.

Педагог вважає, що «в основу виховання, як і в основу суспільного життя майбутнього треба покласти ідею свободи. Г. Ващенко написав безліч праць про розробку концепції національного виховання. Він гадав, що виховання має національну спрямованість і покликане враховувати знання національної психології. Українська молодь повинна шанувати, зберігати національну свідомість народу, його традиції, мову, релігію, звичаї, здобутки матеріальної і духовної культури, досягнення в галузі мистецтва і науки. Педагог закликає у виховній роботі орієнтуватися як на національні традиції, так на психічні і природні особливості українців, використовуючи при цьому набутий суспільством досвід. Більше того, Г. Ващенко пояснює важливість, необхідність врахування психологічних аспектів, які значно впливають на формування людської особистості. Він акцентує, «щоб виховати молодь, треба добре знати закони, яким підлягає надзвичайно складне й різноманітне психічне життя людини, але крім того, треба вміти розбиратись в індивідуальних властивостях молодої людини зокрема». Необхідно зазначити, що врахування психологічних властивостей нашого народу при розв'язанні питання про цілі виховання сучасної молоді вказує педагог і в праці «Виховний ідеал»: «ми мусимо рахуватися не лише з нашими традиціями, а з тими завданнями, що ставить перед нами сучасне і майбутнє, а також прийняти до уваги